

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STROJNÍHO INŽENÝRSTVÍ

FACULTY OF MECHANICAL ENGINEERING

ÚSTAV AUTOMOBILNÍHO A DOPRAVNÍHO INŽENÝRSTVÍ

INSTITUTE OF AUTOMOTIVE ENGINEERING

DRAPÁK NA DŘEVO

THE GRAPPLE FOR TIMBER

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Michal Florek

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. Jaroslav Kašpárek, Ph.D.

BRNO 2017

Zadání bakalářské práce

Ústav: Ústav automobilního a dopravního inženýrství
Student: **Michal Florek**
Studijní program: Strojírenství
Studijní obor: Stavba strojů a zařízení
Vedoucí práce: **Ing. Jaroslav Kašpárek, Ph.D.**
Akademický rok: 2016/17

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma bakalářské práce:

Drapak na dřevo

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Návrh drapakového zařízení na dřevní kulatinu pro nakládací jeřáb lesního stroje. Nakládací jeřáb je součástí přípojného traktorového vleku s patkami.

Technické parametry zařízení:

Maximální rozevření kleštin drapaků 1500 mm.

Maximální šířka kleštin drapaků do 500 mm.

Nosnost drapaků do 3500 kg.

Pracovní tlak hydraulického obvodu 23 MPa.

Cíle bakalářské práce:

Koncepční návrh konstrukce drapakového zařízení.

Výpočet funkčních parametrů zařízení, určení hlavních rozměrů kleštin.

Návrh a výpočet hydromotorů zavírání kleštin a rotátoru.

Pevnostní kontrola vybraných částí drapakového zařízení.

Sestavný výkres drapakových kleštin.

Podsestavný výkres rámu drapaků.

Detailní výkresy dílů.

Seznam literatury:

KOVÁČ, Milan a Vladimír Klapita. Manipulácia s materiálom v doprave. 1. vyd. V Žiline: EDIS, 2003. ISBN 8080701741.

POLÁK, Jaromír, Jiří PAVLISKA a Aleš SLÍVA. Dopravní a manipulační zařízení I. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2001. ISBN 8024800438.

BIGOŠ, Peter, Jozef KULKA, Melichar KOPAS a Martin MANTIČ. Teória a stavba zdvíhacích a dopravných zariadení. Vyd. 1. Košice: TU v Košiciach, Strojnícka fakulta, 2012. Edícia vedeckej a odbornej literatúry (Technická univerzita v Košiciach). ISBN 9788055311876.

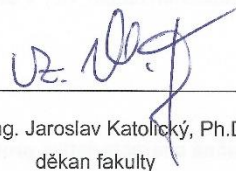
ZÁLEŽÁK, Milan. Technológia v prístavoch a prekladiskách. 1. vyd. Žilina: EDIS, 2004. ISBN 8080702004.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2016/17.

V Brně, dne 31. 10. 2016

prof. Ing. Václav Píštěk, DrSc.
ředitel ústavu

doc. Ing. Jaroslav Katolický, Ph.D.
děkan fakulty

ABSTRAKT

V bakalárskej práci bol riešený konštrukčný návrh drapákového zariadenia používaného v lesníckom priemysle. Obsahom bakalárskej práce je výpočet funkčných rozmerov a určenie základných rozmerov, návrhový výpočet hydromotoru a pevnostné výpočty.

KLÍČOVÉ SLOVA

Drapák, hydraulický rotátor, priamočiary hydromotor.

ABSTRACT

In the bachelor thesis, the design of the grab equipment used in the forestry industry was solved. The content of the bachelor thesis is the calculation of functional dimensions and determination of basic dimensions, design calculation of hydromotor and strength calculations.

KEYWORDS

Grapple, hydraulic rotator, straight hydraulic hydromotor.

BIBLIOGRAFICKÁ CITÁCIA

FLOREK, M. *Drapák na drevo*. Brno, 2017. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství, Ústav automobilního a dopravního inženýrství. 38 s. Vedoucí diplomové práce Jaroslav Kašpárek.

ČESTNÉ PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že tato práce je mojí původním dílem, spracoval som ju samostatne pod vedením Ing. Jaroslava Kašpárka, Ph.D. a s použitím literatúry uvedené v zozname.

V Brne dne 26. mája 2017

.....

Michal Florek

POĎAKOVANIE

Chcel by som poďakovať hlavne môjmu vedúcemu práce pánovi Ing. Jaroslavovi Kašpárkek, PhD. za jeho rady a pripomienky.

OBSAH

úvod	10
1 návrh typu drapáku	11
2 určenie hlavných rozmerov kliešti.....	13
2.1 teoretický prierez	13
3 určenie silových pomerov pôsobiacich na kliešte	14
4 voľba konštrukčných prvkov	15
4.1 voľba hydraulického rotátoru	15
4.2 prepojovací prvok	16
4.3 voľba hydromotoru	16
4.4 klzné púzdro.....	17
4.5 mazacia hlavica.....	17
5 výpočet parametrov hydromotora.....	18
5.1 vnútorná plocha válca hydromotora	18
5.2 priemer piestu	18
5.3 hmotnosť hydromotora	18
5.4 maximálna vysuvná sila.....	18
5.5 výsuvná sila menovitého tlaku.....	19
5.6 objem náplne hydraulického motora.....	19
5.7 potrebný prietok hydromotora	19
5.8 rýchlosť piestu	19
5.9 kontrola rýchlosti piestu.....	19
5.10 voľba závesných ok.....	20
5.11 voľba ložísk pod závesné oká	21
6 pevnostná kontrola.....	22
6.1 návrh prierezu klieštin	22
6.2 kontrola čapu uloženia klieštin	24
6.3 kontrola čapu uloženia piestnice hydromotora	26
6.4 kontrola čapu uloženia valca hydromotora.....	27
6.5 kontrolný výpočet tiahla	28
7 voľba vyvážacej sústavy.....	31
7.1 hydraulická ruka Farma C7,0 G2.....	31
7.2 vyvážací vlek Farma CT 70-10 G2.....	32
záver.....	34
Seznam použitých zkratok a symbolů	37
Seznam příloh.....	39

ÚVOD

Hydraulická ruka (obr.1) je veľmi univerzálny nástroj, ktorý možno použiť takmer na všetkých typoch vozidiel. Vyrába sa v neprebernej škále tvarov, dĺžok a nosnosťou, takže vyhovie takmer všetkým potrebám zákazníkov. Na hydraulickú ruku možno montovať širokú paletu rôznych hláv, ako sú napríklad žeriav, navijak, kliešte, drapák, pôdny vrták, lyžice, kosačka či stínacia a prečesávacía hlavica na drevo [1]

Drapák na drevo s rotátorom umožňuje uchopiť kmene stromov, konáre, drevený odpad, obrubníky a mnoho ďalšieho. Ďalej s ním možno manipulovať a prepravovať náklad pozdĺžne aj priečne. Vďaka tomu je možné prejsť úzkymi miestami aj s dlhými kmeňmi a vykonať nakládku na príves alebo na hromadu v ľubovoľnom smere. Drapák na drevo je k dispozícii buď s hydraulickým rotátorom, alebo vo voľne rotujúcej verzii. Drapák s hydraulickým rotátorom je vybavený elektromagnetickým ventilom pre funkciu drapáka k otvoreniu a zatvoreniu. Obe funkcie a otáčanie rotátora je ovládané z miesta obsluhy stroja. [2]

Obr.1 Vyvážanie dreva [3]

1 NÁVRH TYPU DRAPÁKU

Drapáky pre lesnícke zariadenia majú rôzne typy konštrukcie. Pre riešenie danej konštrukcie bolo vykonané porovnanie 4 typov konštrukcie drapákov. Na porovnanie drapákov som vybral 4 typy konštrukcie. Od českej spoločnosti FARMA (obr.2), rakúskej spoločnosti PENZ CRANE (obr.3), fínskej spoločnosti KESLA (obr.4) a švédskej spoločnosti INTERMERCATO (obr.5). Jednotlivé technické parametre boli vpísané na porovnanie v tabuľke (tab.1).

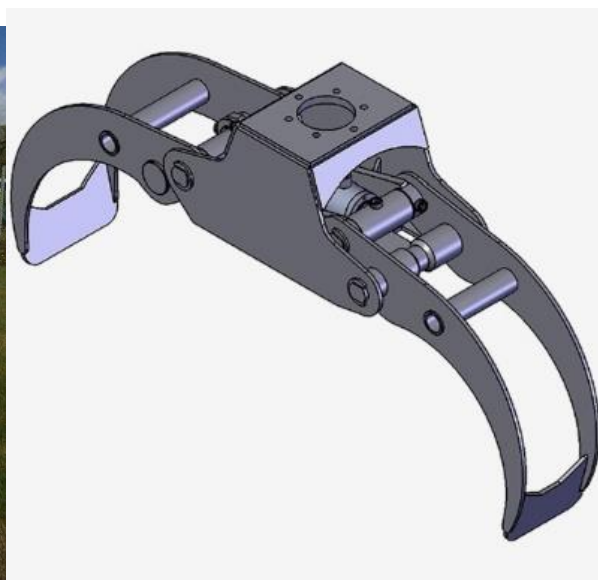
Obr.2 Lesnícky drapák Farma 0,24 [4]

Obr.3 PENZ L25 [5]

Obr.4 KESLA PROG25 [6]

Obr.5 INTERMERCATO tigergrid TG25 [7]

Tab.1 porovnanie technických parametrov

		FARMA 0,24 [4]	PENZ L25 [5]	KESLA PROG 25 [6]	TIGERGRID TG25 [7]
MAX. NOSNOST'	[kg]	2000	1500	2000	2000
PRACOVNÝ TLAK	[MPa]	21	23	19	20
MAX. ROZOVRETIE	[mm]	1370	1230	1315	1450
ŠÍRKA KLIESTI	[mm]	390	331	327	371
PRÍTLAČNÁ SÍLA	[kN]	11	11	10	11
OBSAH KLIESTI	[mm ²]	0,24	0,25	0,24	0,25
HMOTNOST'	[kg]	145	78	110	138

Z porovnania jednotlivých drapákov je najbližšie pre dané zadanie drapák typu Farma 0,24 z ktorého vychádza riešenie práce.

2 URČENIE HLAVNÝCH ROZMEROV KLIŠTI

2.1 TEORETICKÝ PRIEREZ

$$S_{teor} = S_{skut} \cdot k_0 \quad [8] \quad (2.1)$$

2.1.1 VÝPOČET KOEFICIENTU

$$\begin{aligned} k_1 &= 0,8 & [8] \\ k_2 &= 0,95 & [8] \\ k_0 &= k_1 \cdot k_2 = 0,8 \cdot 0,95 = 0,76 & [8] \end{aligned} \quad (2.2)$$

$$S_{teor} = S_{skut} \cdot k_0 = 0,24 \cdot 0,76 = 0,18m^2$$

kde:

S_{skut} [m ²]	skutočná prierezová plocha kliešti
S_{teor} [m ²]	teoretická prierezová plocha kliešti
k_0 [-]	súhrnný koeficient naplnenia kliešti
k_1 [-]	koeficient zaplnenia plochy materiálom
k_2 [-]	koeficient plnenia kliešti

2.1.2 OBJEM NABERANÉHO DREVA

Zvolená hodnota dĺžky dreva $l_k=6m$

$$V_t = S_{teor} \cdot l_k = 0,18 \cdot 6 = 1,08m^3 \quad (2.3)$$

kde:

V_t [m ³]	objem naberaného dreva
l_k [m]	dĺžka naberanej guľatiny

2.1.3 HMOTNOSŤ NABERANÉHO DREVA

Zvolená hustota dreva: $\rho=1200kg/m^3$ [9]

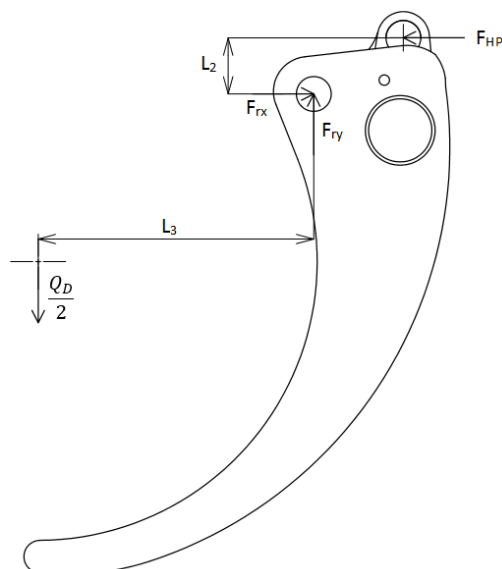
$$m_k = V_t \cdot \rho = 1,08 \cdot 1200 = 1296 \text{ kg} \quad (2.4)$$

kde

m_k [kg]	hmotnosť naberaného dreva
ρ [kg/m ³]	hustota naberaného dreva

3 URČENIE SILOVÝCH POMEROV PÔSOBIACICH NA KLIESTE

Pre určenie typu hydromotoru je potrebné zistiť maximálnu silu, ktorá je potrebná na otvorenie kliešti pri maximálnom požadovanom zaťažení. Silu určíme pomocou silovej a momentovej rovnováhy (obr.6).

Obr.6 Silové pomery na kliešte

$$Q_D = m_b \cdot g = 3500 \cdot 9,8 = 34\,300\text{N} \quad (3.1)$$

$$\sum F_x: F_{rx} - F_{HP} = 0 \Rightarrow F_{rx} = F_{HP} \quad (3.2)$$

$$F_{rx} = -83\,375\text{N}$$

$$\sum F_y: F_{ry} - \frac{Q_D}{2} = 0 \Rightarrow F_{ry} = \frac{Q_D}{2} = \frac{34\,300}{2} \quad (3.3)$$

$$F_{ry} = 17\,150\text{N}$$

$$\sum M_r: F_{HP} \cdot L_2 + \frac{Q_D}{2} \cdot L_3 \Rightarrow F_{HP} = \frac{-\frac{Q_D}{2} \cdot L_3}{L_2} = \frac{-\frac{34\,300}{2} \cdot 316}{65} \quad (3.4)$$

$$F_{HP} = -83\,375\text{N}$$

kde:

Q_D [N]	tiažová sila pôsobiaca v strede kliešti
m_b [kg]	maximálna hmotnosť naberaného dreva
g [$\text{m} \cdot \text{s}^{-2}$]	gravitačné zrýchlenie
F_{rx} [N]	x-ová reakčná sila od rotačnej väzby
F_{ry} [N]	y-ová reakčná sila od rotačnej väzby
F_{HP} [N]	sila pôsobiaca na hydromotor
L_2 [mm]	vzdialenosť sily od hydromotoru k rotačnej väzbe
L_3 [mm]	vzdialenosť pôsobenia tiažovej sily od rotačnej väzby

4 VOĽBA KONŠTRUKČNÝCH PRVKOV

4.1 VOĽBA HYDAULICKÉHO ROTÁTORU

Rotátory sa používajú pri hydraulických rukách ale taktiež aj pri mechanických žeriavoch pre neobmedzenú rotáciu. Pomocou rotátorov je možné plynulo dodávať hydraulický olej a súčasne umožňuje plynulo otáčať drapák okolo svojej osi o 360° bez obmedzenia rotácie. [10].

Pre toto riešenie bol zvolený rotátor od spoločnosti Indexator s označením GV 4/30 K (obr.7)

Obr.7 Rotátor GV 4/30 K [11]

	33 kg
	360°
	45 kN
	25 kN
	1150 Nm
	12 l/min
	25 MPa
	30 MPa
	30 MPa

Obr.8 Technické parameter Rotátoru GV 4/30K [11]

4.2 PREPOJOVACÍ PRVOK

Prepojovací prvok je umiestnený medzi koncom hydraulickej ruky a vrchným úchytom rotátoru. Zabraňuje kmitaniu, čo má za účinok, že napríklad obsluha hydraulickej ruky s drapákom nemusí po uchopení bremena čakať na ustálenie a ihneď môže pokračovať v ďalších úkonoch ako je napríklad uloženie na vyvážací vlek. [12]

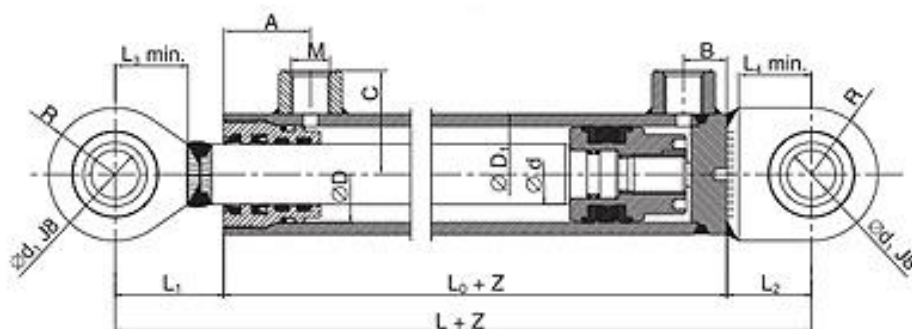
Z katalógu firmy Indexator bol vybraný prepojovací prvok vhodný pre zvolený typ hydraulického rotátoru Single swing damper 75-80 (obr.9). [13]

Obr.9 Single swing damper 75-80 [13]

4.3 VOLBA HYDROMOTORA

Dvojčinný priamočiary hydromotor bez tlmenia v koncových polohách (ZH2), ktorý bude zatvárať a otvárať kliešte bol volený pre jeho jednoduchú konštrukciu, ktorá si nevyžaduje zvláštne požiadavky na obsluhu ani údržbu. [14]

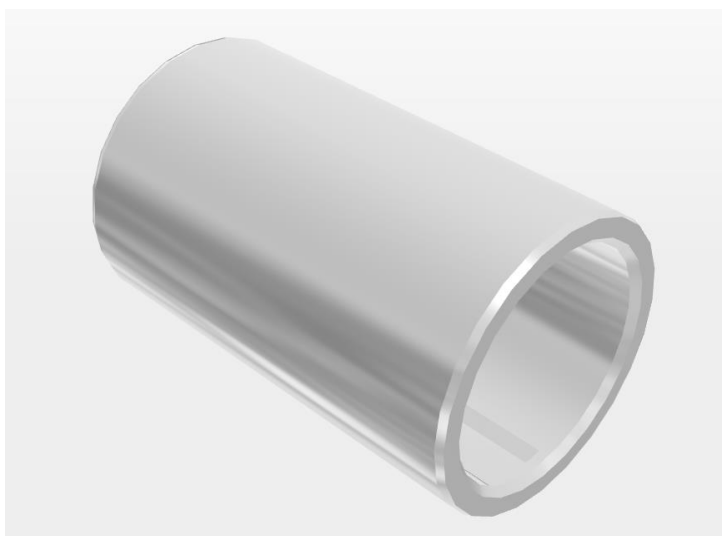
Obr.10 Hydromotor ZH2 Hydraulics [14]

4.4 KLZNÉ PUZDRO

Klzné puzdro (obr.11) od spoločnosti SKF je vyrobené s masívneho cínového bronzu (CuSn10P), ktoré je vhodné pre použitie v náročných uloženiach a nepriaznivých podmienkach.

Výhody použitia puzdra z masívneho bronzu:

- odoláva nečistotám
- pri nízkych rýchlostiach má schopnosť odolávať rázovému zaťaženiu a vibráciám
- nepodlieha korózií
- umožňuje použitie hriadeľov s hrubým opracovaným povrchom
- vhodné hlavne pre kývavé pohyby [15]

Obr.11 Klzné puzdro [16]

VOLBA TYPU

Pre uloženie kliešti do rámu volím typ PBM 405060 M1G1 [16]

Pre uchytenie tiahla volím typ PBM 405040 M1G1 [16]

4.5 MAZACIA HLAVICA

Pre daný drapák je volená mazacia hlavica guľová priama podľa normy DIN 71 412 – A

Obr.12 Mazacia hlavica podľa DIN 71 412-A [17]

5 VÝPOČET PARAMETROV HYDROMOTORU

Výpočet jednotlivých parametrov hydromotoru vychádza z výpočtu sily F_{HP} (rovnica 3.4) a tlak hydraulického obvodu p_j , ktorý je daný výrobcom hydromotoru

5.1 VNÚTORNÁ PLOCHA VALCA HYDROMOTORU

$$S_p = \frac{F_{HP}}{p_j} = \frac{83375,4}{20} = 4168,8 \text{ mm}^2$$

kde:

S_p [mm²] vnútorná plocha válca
 p_j [MPa] menovitý tlak [14]

5.2 PRIEMER PIESTU

$$D_p = \sqrt{\frac{4 \cdot S_p}{\pi}} = \sqrt{\frac{4 \cdot 4168,8}{\pi}} = 72,86 \text{ mm}$$

kde:

D_p [mm] priemer valca

Podľa výpočtu priemeru $D_p=72,86\text{mm}$ bol zvolený najbližší vyšší priemer $D=75\text{mm}$ z čoho získame označenie hydromotoru ZH2 75/45x 134R (tab.2) [14]

Tab.2. tabuľka rozmerov hydromotoru (v mm) [14]

$\varnothing D$	$\varnothing d$	$\varnothing D_1$	$\varnothing d_1$	L	L_0	L_1	L_2	L_3 ± 1	L_4 ± 1	M	A	B	C	E	K_1	R	Maximální doporučené zdvihy dle zvol. $\varnothing d$	Hmotnost při zdvihu Z (kg)
75	45	90	35	280	150	75	55	53	48	22x1,5	57	30	63	25	30	47,5	550	10,50+ Z x 0,02774

5.3 HMOTNOSŤ HYDROMOTORU

Zdvih je zvolený s ohľadom na konštrukčné potreby otvorenia kliešti, ktoré boli prevedené v 3D modely.

Zvolený zdvih: $Z=134$

$$m_H = 10,5 + Z \cdot 0,02774 = 10,5 + 134 \cdot 0,02774 = 14,2 \text{ kg} \quad [14]$$

kde:

m_H [kg] hmotnosť hydromotoru
 Z [mm] zdvih hydromotoru

5.4 MAXIMÁLNA VYSUVNÁ SILA

$$S_H = \frac{\pi D_H^2}{4} = \frac{\pi \cdot 75^2}{4} = 4417,86 \text{ mm}^2$$

kde:

S_H [mm²] obsah hydromotoru

$$F_{max} = p_{max} \cdot S_H = 25.4417,86 = 110446,5N$$

kde:

F_{max} [N] Maximálna výsuvná sila

p_{max} [N] Maximálny tlak hydromotoru

5.5 VÝSUVNÁ SILA MENOVIÉHO TLAKU

$$F_j = p_j \cdot S_H = 20.4417,86 = 88357,2N$$

kde:

F_j [N] Výsuvná sila menovitého tlaku

5.6 OBJEM NÁPLNE HYDRAULICKÉHO MOTORA

$$V_H = Z \cdot S_H = 260.4417,86 = 1,15 \cdot 10^6 \text{mm}^3 = 1,15l$$

kde:

V_H [mm³] Objem náplne hydromotoru

5.7 POTREBNÝ PRIETOK HYDROMOTORU

$$Q_H = \frac{V_H}{t_H} = \frac{60 \cdot 1,15}{6} = 11,5l \cdot \text{min}^{-1}$$

kde:

Q_H [l.min⁻¹] potrebný prietok hydromotoru

t_H [s] doba otvárania kliešti

5.8 RÝCHLOSŤ PIESTU

$$v_p = \frac{Q_H}{S_H} = \frac{11,5}{60 \cdot 10^{-3} \cdot 4417,86} = 0,043 \text{m} \cdot \text{s}^{-1}$$

kde:

v_p [m.s⁻¹] rýchlosť piestu

5.9 KONTROLA RÝCHLOSTI PIESTU

$$v_{max} > v_p \Rightarrow 0,5 > 0,043$$

kde:

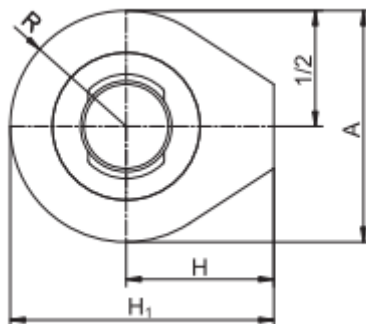
v_{max} [m.s⁻¹] Maximálna pracovná rýchlosť piestu hydromotoru [14]

vyhovuje

5.10 VOLĽBA ZÁVESNÝCH OK

5.10.1 ZO STRANY PIESTNICE

Závesné oko zo strany piestnice bolo zvolené podľa odporúčania výrobcu hydromotora návarové oko typu 1 [14]

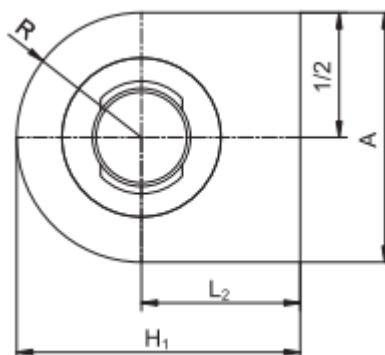
Obr.13 Závesné oko typu 1 [14]

Tab.3 Tabuľka rozmerov navarovaného závesného oka typu 1 [14]

Označení	$\varnothing d_1$	A	E	K	K_1	H	H_1	R	d_2
110	35	95	25		30	60	107,5	47,5	55

5.10.2 ZO STRANY VALCA

Závesné oko zo strany valca bolo zvolené podľa odporúčania výrobcu hydromotora návarové oko typu 2 [14]

Obr.14 Závesné oko typu 2 [14]

Tab.4 Tabuľka rozmerov navarovaného závesného oka typu 2 [14]

Označení	$\varnothing d_1$	A	E	K	K_1	L_2	H_1	R	$\varnothing d_2$
210	35	95	25		30	55	102,5	47,5	55

5.11 VOĽBA LOŽÍSK POD ZÁVESNÉ OKÁ

Podľa odporúčania výrobcu hydromotoru bolo zvolené kĺbové ložisko podľa normy ISO 6124 ložisko GE 35 [14]

Tab.5 Rozmerové parametre ložiska GE [14]

Ložisko GE

Ød ₁	12	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	70	80	90	100	110
Ød ₂	22	26	35	42	47	55	62	68	75	85	90	105	120	130	150	160
C	7	9	12	16	18	20	22	25	28	32	36	40	45	50	55	55
E	10	12	16	20	22	25	28	32	35	40	44	49	55	60	70	70

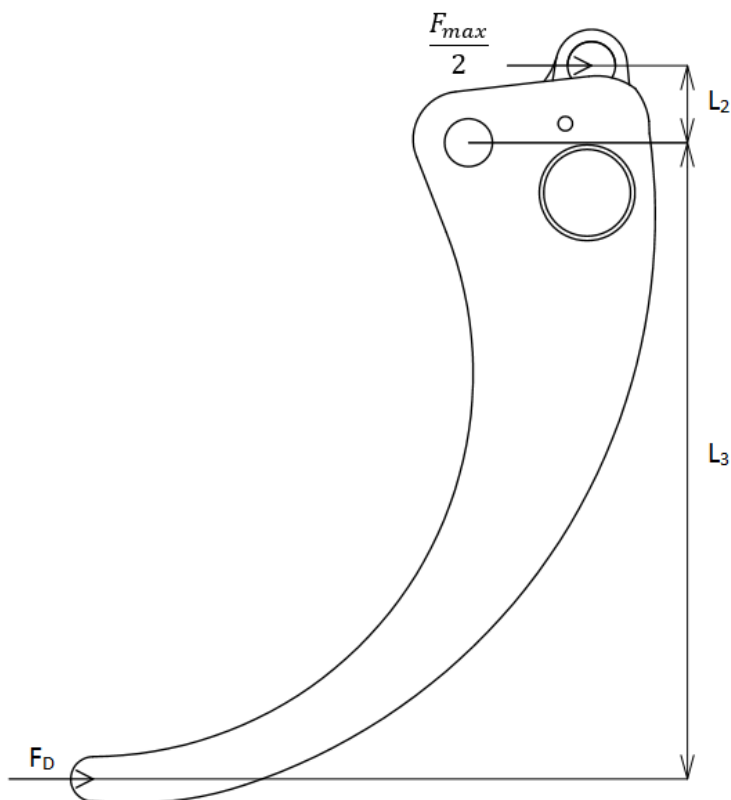
Rozměry dle ISO 6124, ČSN 02 3515

6 PEVNOSTNÁ KONTROLA

6.1 NÁVRH PRIEREZU KLIŠŤIN

Pri návrhu kliešťa sa vychádzalo z maximálnej sily hydromotoru a sily, ktorou pôsobí guľatina na kliešte.

6.1.1 ROVNOVÁHA SÍL NA VNÚTORNU KLIŠŤINU

Obr.15 Rovnováha síl na vnútornú klieštinu

$$\sum M_r = 0: \frac{-F_{max}}{2} \cdot L_2 + F_D \cdot L_3 \quad (6.1)$$

$$F_D = \frac{F_{max} \cdot L_2}{2 \cdot L_3} = \frac{110446,565}{2 \cdot 2,531} = 6759,9N \quad (6.2)$$

kde:

F_D [N] sila ktorou pôsobí drevo na kliešte

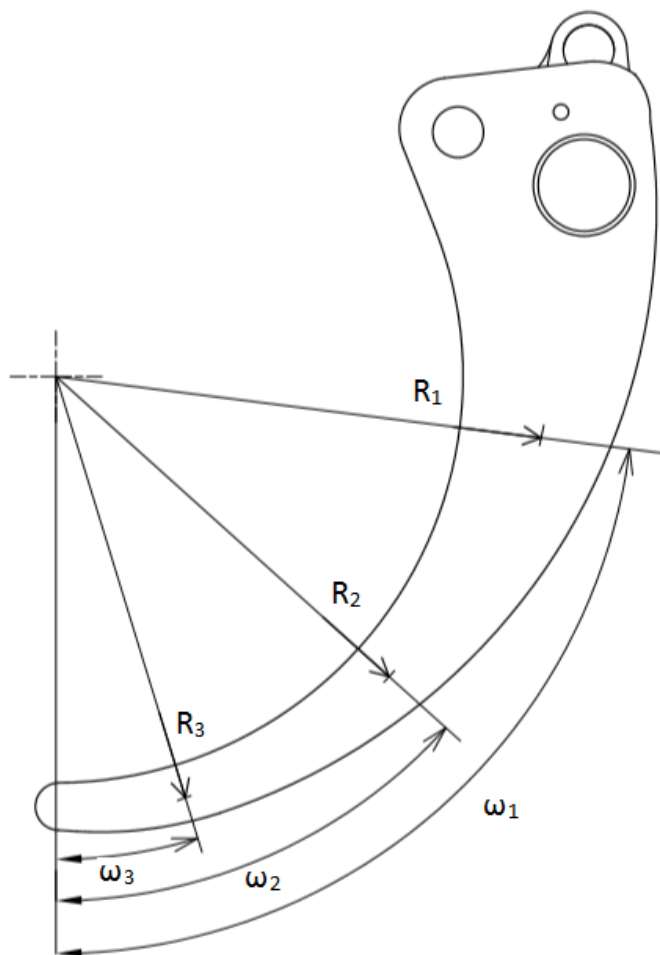
L_2 [mm] vzdialenosť medzi rotačnou väzbou a silou F_{max} (obr.15)

L_3 [mm] vzdialenosť medzi rotačnou väzbou a silou F_D (obr.15)

Za predpokladu, že obe klieštiny sú symetrické, tak bude predpokladané, že aj rozloženie síl je symetrické na oboch klieštinách.

6.1.2 NÁVRH PRIEREZU

Návrh prierezu kliešti vychádza z pevnostných výpočtov. Konečný rozmer kliešti je závislý na konštrukčnom riešení.

Obr.16 znázornenie prierezov pre kontrolu

6.1.3 NÁVRHOVÝ VÝPOČET V PRIEREZU I

OHYBOVÝ MOMENT

$$M_{o1} = F_D \cdot R_1 \cdot (1 - \cos \omega_1) = 6759,9.380 \cdot (1 - \cos 82) = 2211259 \text{ Nmm} \quad (6.3)$$

kde:

M_{o1} [Nm] ohybový moment v mieste prierezu I

R_1 [mm] priemer v mieste stredu klieštin v priereze I (obr.16)

ω_1 [°] uhol v mieste prierezu I (obr.16)

MODUL PRIEREZU V OHYBE

Zvolené hodnoty: $\sigma_D = 100 \text{ MPa}$

$$W_{o1} = \frac{M_{o1}}{\sigma_D} = \frac{2\,211\,259}{100} = 17\,690,1 \text{ mm}^3 \quad (6.4)$$

kde:

W_{o1} [mm³] Modul prierezu v ohybe v mieste prierezu I
 σ_D [MPa] Dovoľené napätie v ohybe pre oceľ 11 523 [20] str.54

NÁVRH ŠÍRKY REZU 1

Zvolené hodnoty: $b=10\text{mm}$

$$h_1 = \sqrt{\frac{6 \cdot W_{o1}}{b}} = \sqrt{\frac{6 \cdot 22\,113}{10}} = 115 \text{ mm} \quad (6.5)$$

kde:

h_1 [mm] šírka kliešti v mieste prierezu I
 b [mm] hrúbka kliešti zvolená podľa 3D modelu

Výpočet parametrov v reze 2. a 3. sa počíta obdobne a výsledky sú zhrnuté v Tab. 6.

Tab.6 zhrnutie výsledkov v rezoch 1, 2, 3

	M_o	W_o	h	h_r	b
	[Nmm]	[mm ³]	[mm]	[mm]	[mm]
Rez 1.	2 211 259	22 113	115	118,1	10
Rez 2.	664 032,2	6 640	63	65,3	10
Rez 3.	59 773,3	598	19	44,4	10

kde:

h_r [mm] Skutočná šírka klieštiny v mieste

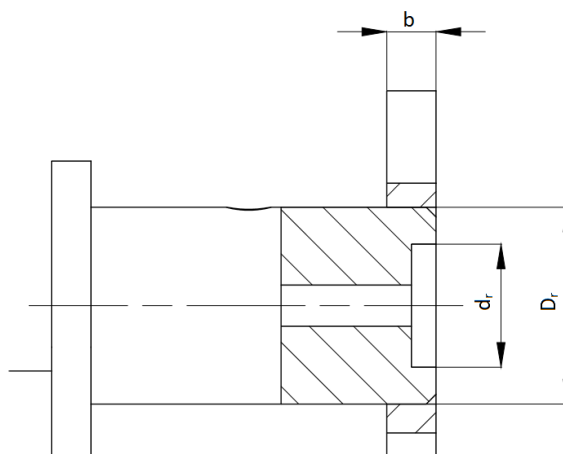
6.2 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA KLIŠŤIN

Sila pôsobiaca na čap

$$F_r = \frac{F_{max} \cdot (L_2 + L_3)}{2 \cdot L_3} = \frac{110446,5 \cdot (65 + 531)}{2 \cdot 531} = 61\,983,2 \text{ N} \quad (6.6)$$

kde:

F_r [N] Sila pôsobiaca na čap

Obr.17 čap uloženia klieštín

6.2.1 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA KLIŠŤÍN NA STRIH

Zvolená hodnota: $D_r=40\text{mm}$
 $d_r=10\text{mm}$

$$\tau_s = \frac{2 \cdot F_r}{\pi(D_r^2 - d_r^2)} = \frac{2 \cdot 61983,2}{\pi(40^2 - 10^2)} = 26,3 \text{ MPa} \quad (6.7)$$

Zvolené hodnoty: $\tau_D=55 \text{ MPa}$

$$\tau_s < \tau_D = 26,3 < 55 \text{ vyhovuje} \quad (6.8)$$

kde

τ_D [MPa] dovolené napätie v šmyku pre ocel 11 523 [20] str.54

6.2.2 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA KLIŠŤÍN NA OTLAČENIE

$$p_r = \frac{F_r}{2 \cdot D_r \cdot b} = \frac{61983,2}{2 \cdot 40 \cdot 10} = 77,5 \text{ MPa} \quad (6.9)$$

kde:

p_r [MPa] tlak v mieste uloženia kliešti

Zvolené hodnoty: $p_{D1}=90 \text{ MPa}$

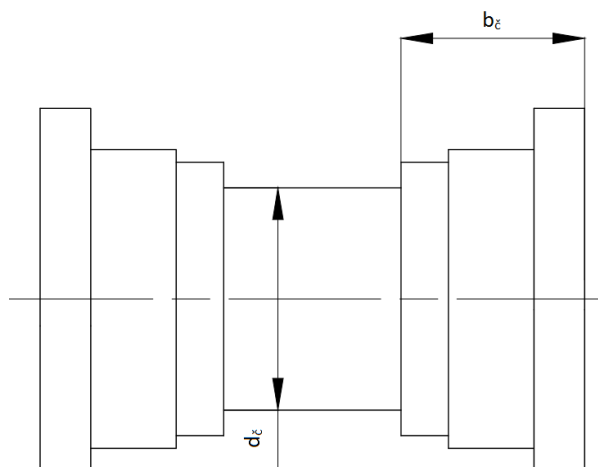
$$p_r < p_{D1} = 77,5 < 90 \quad (6.10)$$

kde:

p_{D1} [MPa] dovolené napätie v ťahu pre 11 523 [20] str.54

6.3 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA PIESTNICE HYDROMOTORU

Priemer čapu d_{ε} je volený podľa typu hydromotoru

Obr.18 čap uloženia piestnice hydromotoru

6.3.1 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA PIESTNICE HYDROMOTORU NA STRIH

$$\tau_D = \frac{F_{max}}{\pi \cdot d_{\varepsilon}^2} = \frac{110446,5}{\pi \cdot 35^2} = 28,7N \quad (6.11)$$

kde:

d_{ε} [mm] priemer čapu v mieste uloženia piestnice hydromotoru (obr.18)

KONTROLA

$$\tau_s < \tau_D = 28,7 < 55 \quad (6.12)$$

Vyhovuje

6.3.2 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA PIESTNICE HYDROMOTORU NA OTLAČENIE

$$p_{\varepsilon} = \frac{F_{max}}{2 \cdot d_{\varepsilon} \cdot b_{\varepsilon}} = \frac{110446,5}{2 \cdot 35 \cdot 29} = 54,4MPa \quad (6.13)$$

kde:

p_{ε} [MPa] tlak v mieste uloženia piestnice hydromotoru

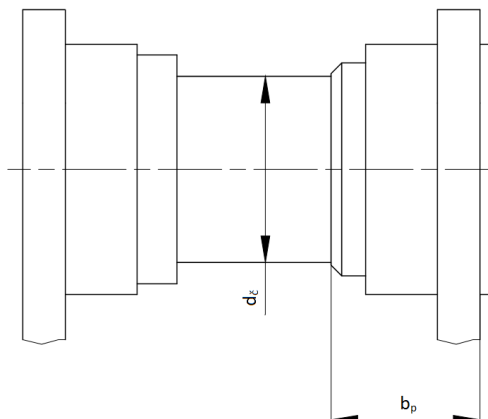
b_{ε} [mm] šírka uloženia čapu piestnice hydromotoru (obr.18)

KONTROLA

$$p_{\varepsilon} < p_D = 54,4 < 90 \quad (6.14)$$

vyhovuje

6.4 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA VALCA HYDROMOTORU

Obr.19 čap uloženia valca hydromotoru

6.4.1 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA VALCA HYDROMOTORU NA STRIH

$$\tau_D = \frac{F_{max}}{\pi \cdot d_c^2} = \frac{110446,5}{\pi \cdot 35^2} = 28,7N \quad (6.15)$$

KONTROLA

$$\tau_s < \tau_D = 28,7 < 55 \quad (6.16)$$

Vyhovuje

6.4.2 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA VALCA HYDROMOTORU NA OTLAČENIE

$$p_{\xi} = \frac{F_{max}}{2 \cdot d_c \cdot b_p} = \frac{110446,5}{2 \cdot 35 \cdot 29} = 54,4MPa \quad (6.17)$$

kde:

p_p [MPa] tlak v mieste uloženia valca hydromotoru

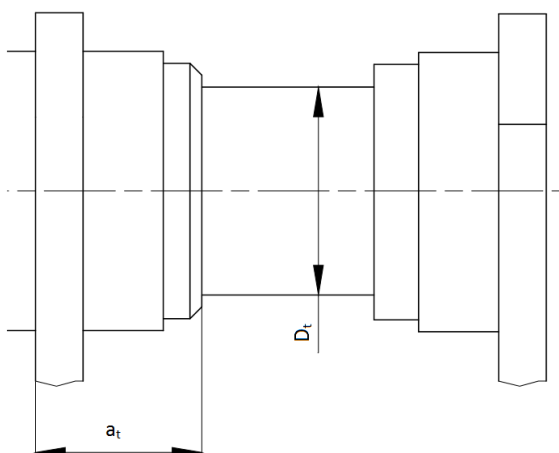
b_p [mm] šírka uloženia čapu valca hydromotoru (obr.19)

KONTROLA

$$p_p < p_D = 54,4 < 90 \quad (6.18)$$

vyhovuje

6.5 KONTROLNÝ VÝPOČET TIAHLA

Obr.20 čap uloženia tiahla

6.5.1 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA TIAHLA NA STRIH

$$\tau_D = \frac{F_{max}}{\pi \cdot D_t^2} = \frac{110446,5}{\pi \cdot 30^2} = 39,1N \quad (6.19)$$

kde:

D_t [mm] priemer čapu v mieste uloženia tiahla (obr.20)

KONTROLA

$$\tau_s < \tau_D = 39,1 < 55 \quad (6.20)$$

6.5.2 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA TIAHLA NA OTLAČENIE

$$p_t = \frac{F_{max}}{2 \cdot D_t \cdot a_t} = \frac{110446,5}{2 \cdot 30 \cdot 28} = 65,7MPa \quad (6.21)$$

kde:

p_t [MPa] tlak v mieste uloženia tiahla

a_p [mm] šírka uloženia čapu tiahla (obr.20)

KONTROLA

$$p_t < p_D = 65,7 < 90 \quad (6.22)$$

vyhovuje

6.5.3 KONTROLA ČAPU ULOŽENIA TIAHLA NA VZPER

PLOCHA PRIEREZU

$$S_t = b_t \cdot h_t = 25,55 = 1250 \text{ mm}^2 \quad (6.23)$$

kde:

S_t [mm²] plocha prierezu tiahla

h_t [mm] výška tiahla

b_t [mm] šírka tiahla

KVADRATICKÝ MOMENT PRIEREZU

$$J_z = \frac{h_t \cdot b_t^3}{12} = \frac{55,25^3}{12} = 65104,2 \text{ mm}^4 \quad (6.24)$$

kde:

J_z [mm⁴] kvadratický moment k ose y v mieste prierezu

ŠTÍHLOSŤ TIAHLA

$$\lambda_t = \frac{l_t}{\sqrt{\frac{J_z}{S_t}}} = \frac{585}{\sqrt{\frac{65104,2}{1250}}} = 81,1 \quad (6.25)$$

kde:

λ_t [-] štíhlosť tiahla

l_t [mm] dĺžka tiahla

KRITICKÁ ŠTÍHLOSŤ TIAHLA

$$\lambda_k = \pi \cdot \sqrt{\frac{E}{\sigma_k}} = \pi \cdot \sqrt{\frac{2,1 \cdot 10^5}{200}} = 101,8 \quad (6.26)$$

kde:

λ_k [-] kritická štíhlosť

E [MPa] modul pružnosti pre oceľ

σ_k [MPa] medz pružnosti

KONTROLA

Štíhlosť tiahla sa posudzuje podľa Eulera na tiahlo kliešti pôsobí tlak

$$\lambda_t < \lambda_k = 81,1 < 101,8 \quad (6.27)$$

vyhovuje

KRITICKÁ SILA TIAHLA

$$F_{kr} = \frac{\pi^2 \cdot E \cdot J_z}{l_t^2} = \frac{\pi^2 \cdot 2,1 \cdot 10^5 \cdot 65104,2}{585^2} = 394290,5N \quad (6.28)$$

kde:

F_{kr} [N] kritická sila tiahla

BEZPEČNOSŤ KU KRITICKEJ SILE TIAHLA

$$k_k = \frac{F_{kr}}{F_{max}} = \frac{394290,5}{110446,5} = 3,57 \quad (6.29)$$

kde:

k_k [-] bezpečnosť ku kritickej sile

NAPÄTIE V ŤAHU KLIŠŤIN

$$\sigma = \frac{F_{max}}{S_t} = \frac{110446,5}{1250} = 88,36MPa \quad (6.30)$$

kde:

σ [MPa] napätie v ťahu klieštín

BEZPEČNOSŤ K MEDZNÉMU STAVU PRUŽNOSTI ŤAHU KLIŠŤIN

$$k_m = \frac{\sigma_k}{\sigma} = \frac{200}{88,36} = 2,26 \quad (6.31)$$

kde:

k_m [-] bezpečnosť k medznému stavu pružnosti ťahu klieštín

7 VOLBA VYVÁŽACEJ SÚSTAVY

7.1 HYDRAULICKÁ RUKA FARMA C7,0 G2

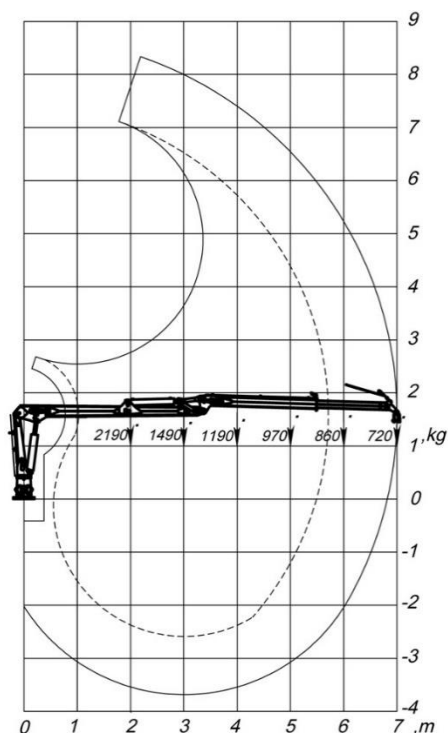
Hydraulická ruka Farma C7,0 G2 je vybavená jedným teleskopickým predĺženým ramenom s dĺžkou 1,3 m ktorého piestnica teleskopického predĺženia je rovnako ako hydraulické vedenie bezpečne ukryté vnútri ramena. [18]

Obr.21 Hydraulická ruka Farma C7,0 G2 [18]

Tab.7 technické parametre hydraulickej ruky Farma C7,0 G2 [18]

Nosnosť	kNm	48
Krútiaci moment	kNm	16
Uhol otáčania	°	360
Dosah	m	7
Dĺžka teleskopického ramena	m	1,3
Prietok oleja	l/min	40-70
Pracovný tlak	bar	190
Nosnosť pri maximálnom rozťahnutí	kg	720

Obr.22 Pohybový diagram Farma C7,0 G2 [18]

7.2 VYVÁŽACÍ VLEK FARMA CT 70-10 G2

Vyvážачka dreva Farma CT 7,0 – 10 G2 je jedna z najväčších vyvážачiek. Táto traktorová vyvážачka dreva vlastní podvozok druhej generácie s osemstranným rámom, ktorý je veľmi odolný voči nárazom pri nakládání, prejazdom terénom a pod.. Hydraulické a elektrické vedenie je ukryté a chránené vo vnútri tohto osemstranného rámu. Farma CT 7,0 – 10 G2 je vybavené polohovateľnými klanicami, ochrana šasi, polohovateľná oj výklopné podperné nohy a mnoho ďalšieho. [19]

Kombináciou ruky Farma C7,0 G2 a vleku T10 G2 vzniká plne profesionálna vyvážачka dreva, ktorá uspokojí aj tých najnáročnejších zákazníkov aj v tom najnáročnejšom teréne. [19]

Obr.23 Vyvážací vlek Farma CT 70-10 G2 [19]

Tab.8 Technické parametre vyvážacieho vleku Farma CT 70-10 G2 [19]

Maximálne zaťaženie náprav	kg	10 000
Ložná plocha	m ²	2,3
Ložná dĺžka	m	2,61
Celková dĺžka	m	5,68
Celková šírka	m	2,3
Svetlá výška	mm	460
Celková hmotnosť vrátane hydr. ruky	kg	2915

ZÁVER

Cieľom bakalárskej práce bolo navrhnutie drapákového zariadenia na drevenú guľatinu pre nakladací žeriav lesného stroja. Podľa zadaných maximálnych parametrov, bol predbežne zvolený typ konštrukcie z ktorého následne prebieha riešenie práce. Z porovnaných typov drapákov má najbližšie parametre drapák Farma 0,24.

Následne boli zvolené základné rozmery kliešti z ktorých bol získaný objem a hmotnosť naberaného dreva

Pri voľbe konštrukčných prvkov bol zvolený rotátor od firmy Indexátor, ktorý sa volil podľa potrebnej hmotnosti naberaného dreva. Prepojovací prvok bol odporúčaný priamo výrobcom k typu rotátoru.

Voľba typu priamočiareho hydromotoru vychádza zo silovej rovnováhy na kliešte. Z 3D modelu bol zistený potrebný zdvih hydromotoru, ktorý je potrebný pre úplné otvorenie kliešti. Z typu hydromotoru sme zistili maximálnu silu, ktorou pôsobí hydromotor na guľatinu dreva. Zo zistenej sily sme vyrátali minimálnu šírku v 3 zvolených prierezoch kliešti. Zhodnotenie voľby šírky kliešti v 3 prierezoch vyhovuje. Tiahlo kliešti, ktoré plní funkciu, aby sa jednotlivé ramená kliešti otvárali aj zatvárali súbežne bolo kontrolované na vzper a strih.

Hydraulická ruka bola vybraná Farma C7,0 G2, ktorá je vybavená teleskopickým koncom a celkovým dosahom 7m. Nosnosť danej hydraulickej ruky je 2190kg pri vzdialenosti 2m. Hydraulická ruka bude pripojená na vyvážací vlek Farma CT 7,0 – 10 G2. Vyvážací vlek vďaka svojej konštrukcie pojme až 10 000 kg nákladu. Vyvážací vlek s podvozkom druhej generácie má dobrú prejazdnosť aj v nepriaznivom teréne čo pomáha aj veľká svetlá výška až 460mm.

POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE

- [1] VYVOZKA SK: Veľká hydraulická ruka [online]. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.vyvozky.sk/velka-hydraulicka-ruka/>.
- [2] AVANTSLOVAKIA: drapák na drevo s rotátorom [online]. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://avantslovakia.sk/pridavne-zariadenia/drapak-na-drevo-s-rotatorom/>
- [3] VYVÁŽANIE DREVA. In: Vyvozka [online]. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.vyvozky.sk/wp-content/uploads/2013/10/Vyv%C3%A1%C5%BE%C4%8Dka-d%C5%99eva-Farma-CT-85-16-4WD-G2-1024x832.jpg>
- [4] Lesnícky drapák Farma 0,24. In: Vyvážačka dreva [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.vyvazekadreva.cz/lesnicke-drapaky/lesnicky-drapak-farma-022-2/>
- [5] PENZ L25. In: Agama-as [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.agama-as.cz/l25-drapak-na-drevo>
- [6] Kesla Prog 25p. In: Kesla [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.kesla.fi/products/category/product/timber-grapples/prog25-prog25p/#tekniset-tiedot>
- [7] Drapák TG 25. In: Intermercato [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.intermercato.com/en/product/tg-25/>
- [8] NERUDA, Jindřich a kol. Harvestorové technologie lesní těžby / 1. vyd. Brno :Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2008. 149 s. ISBN 978-80-7375-146-3
- [9] OBJEMOVÁ HMOTNOSTĚ DREVA [online]. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.bspholding.cz/hmotnost.html>
- [10] Rotátor. In: Rotátory [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.rotatory.sk/baltrotors-pila/hydraulicky-rotator-grs16-s203/>
- [11] Rotátor GV 4/30 K. In: Indexator [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.indexator.se/en-GB/rotatorer/gv-rotatorer/gv-4/gv-430-k/>
- [12] Prepojenie. In: Rotátory [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.rotatory.sk/prepojenie-bez-brzdy/br3/>
- [13] Single swing damper 75-80. In: Indexator [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.indexator.se/en-GB/lankar--svangdampare/enkel-svangdampare/enkel-svangdampare/enkel-svangdampare-gv-34-80/>
- [14] Priamočiary hydromotor. In: Hydraulics [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.hydraulics.cz/cz/vyroba/vyroba-katalogovych-hydromotoru/zh2>
- [15] Klzne puzdra. In: Exvalos [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.exvalos.cz/kluzna-loziska---pouzdra/kluzna-loziska---pouzdra-skf/>

- [16] Klzné púzdro. In: SKF [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.skf.com/group/products/bearings-units-housings/plain-bearings/bushings-thrust-washers-strips/table-bushings/index.html?designation=PBM%20405080%20M1G1&unit=metricUnit>
- [17] Klbová hlavica. In: Slovtrade [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.slovtrade.sk/resize/e/250/300/files/hlavice-kulova-se-zavitem-1.jpg>
- [18] Farma C-70. In: Hydraulická ruka [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.hydraulickaruka.cz/farma/farma-c-70/>
- [19] Vyvažací vlek. In: Vyvažáčka [online]. [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.vy vazacka.sk/farma/vyvazacie-vlek-farma-ct-70-10-g2/>
- [20] LEINVEBER, Jan. Strojnické tabulky: pomocná učebnice pro školy technického zaměření. 3. dopl. vyd. Úvaly: ALBRA, 2006, xiv, 914 s. ISBN 80-7361-033-7.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK A SYMBOLOV

a_t	[mm]	Šírka uloženia čapu tiahla
b	[mm]	Hrúbka kliešti
$b_{\tilde{c}}$	[mm]	Šírka uloženia čapu piestnice hydromotoru
b_p	[mm]	Šírka uloženia čapu valca hydromotoru
b_t	[mm]	Šírka tiahla
$d_{\tilde{c}}$	[mm]	Priemer čapu v mieste uloženia piestnice hydromotoru
D_t	[mm]	Priemer čapu v mieste uloženia tiahla
E	[MPa]	Modul pružnosti pre ocel
F_D	[N]	Sila ktorou pôsobí drevo na kliešte
F_j	[N]	Výsuvná sila menovitého tlaku
F_{kr}	[N]	Kritická sila tiahla
F_{max}	[N]	Maximálna výsuvná sila
F_r	[N]	Sila pôsobiaca na čap
h_1	[mm]	Šírka kliešti v mieste prierezu I
h_t	[mm]	Výška tiahla
J_z	[mm ⁴]	Kvadratický moment k ose y
k_0	[-]	Súhrnný koeficient naplnenia kliešti
k_1	[-]	Koeficient zaplnenia plochy materiálom
k_2	[-]	Koeficient plnenia kliešti
k_k	[-]	Bezpečnosť ku kritickej sile
k_m	[-]	Bezpečnosť k medzným stavom pružnosti v ťahu
L_2	[mm]	Vzdialenosť medzi rotačnou väzbou a silou F_{max}
L_3	[mm]	Vzdialenosť medzi rotačnou väzbou a silou F_D
l_k	[m]	Dĺžka naberaného dreva
l_t	[mm]	Dĺžka tiahla
m_H	[kg]	Hmotnosť hydromotoru
m_k	[kg]	Hmotnosť naberaného dreva
M_{oI}	[Nm]	Ohybový moment v prierezu I
$p_{\tilde{c}}$	[MPa]	Tlak v mieste uloženia piestnice hydromotoru
p_{DI}	[MPa]	Dovolené napätie v ťahu pre ocel 11 523
p_j	[MPa]	Menovitý tlak hydromotoru
p_{max}	[Pa]	Maximálny tlak hydromotoru
p_p	[MPa]	Tlak v mieste uloženia valca hydromotoru

p_r	[MPa]	Tlak v mieste uloženia kliešti
p_t	[MPa]	Tlak v mieste uloženia tiahla
Q_H	[l.min ⁻¹]	Potrebný prietok hydromotoru
R_t	[mm]	Priemer v mieste stredu klieštin v prierezu I
S_H	[mm ²]	Obsah hydromotoru
S_p	[mm ²]	Vnútorná plocha valca
S_{skut}	[m ²]	Skutočná prierezová plocha kliešti
S_t	[mm ²]	Plocha prierezu tiahla
S_{teor}	[m ²]	Teoretická prierezová plocha kliešti
t_H	[s]	Soba otvárania kliešti
V_H	[mm ³]	Objem náplne hydromotoru
v_{max}	[m.s ⁻¹]	Maximálna pracovná rýchlosť piestu
v_p	[m.s ⁻¹]	Rýchlosť piestu hydromotoru
V_t	[m ³]	Objem naberaného dreva
W_{oI}	[mm ³]	Modul prierezu v ohybe v mieste prierezu I
Z	[mm]	Zdvih hydromotoru
λ_k	[-]	Kritická štíhlosť
λ_t	[-]	Štíhlosť tiahla
ρ	[kg/m ³]	Hustota naberaného dreva
σ	[MPa]	Napätie v ťahu klieštin
σ_D	[MPa]	Dovolené napätie v ohybe pre ocel 11 523
σ_k	[MPa]	Medz pružnosti
τ_D	[MPa]	Dovolené napätie v šmyku pre ocel 11 523
ω_I	[°]	Uhol v mieste prierezu I

ZOZNAM PŘÍLOH

Drapák	0-BP/01
Klieština_1	1-BP/02
Prepážka_1	3-BP/03
Výstuha_2	4-BP/14